

r

De rafelrand

MARCEL MÖRING

Het eerste landschap waar ik van hield (en *wist* dat ik hier bezig was van een landschap te houden), was geen landschap. Dat wil zeggen: de meeste mensen zouden die verzameling kunstwerken, zoals dat in Rijkswaterstaattermen heet, stukjes rest-landelijkheid en agro-industrie-terrein niet zo omschrijven.

Ik woonde nog niet heel erg lang in Assen en vrienden van school hadden mij meegenomen naar de rondweg. Op weg daarheen had ik het Asser bos, dat ik pas later zou waarderen als het mooiste stadsbos van Nederland, en de begroeide rafelrand die daarna volgde voor kennisgeving aangenomen. Toen kwam de rondweg. We stonden op een viaduct en zagen beneden ons de antracietzwarte strook die Assen verliet, richting Hoogeveen, naar het westen. Waar de strook aansloot op de snelweg aarzelde nog een restje houtwal met één boom, ingesloten in twee tijdloze grijze stromen die eruit zagen alsof ze er altijd geweest waren en altijd zouden zijn. Ze versmolten met elkaar en meanderden traag door het landschap. Rechts lag het stoppelige grasland dat de grenzen van de TT-baan aangaf, links de grote percelen boerenland die van de stad een oase van steen en menselijkheid maakten temidden van woeste leegte. Zo zag ik het destijds.

Ik hield blijkbaar niet van wat men 'vrije natuur' noemt, meer van, laten we zeggen het soort omgeving waarin de hand van de mens duidelijk zichtbaar is, ook al is er niemand te zien. (Later zou ik Harry Cock leren kennen en in zijn foto's datzelfde terugzien: die liefde voor de plaats waar de mens is geweest. Wij gaan nu al meer dan twintig jaar met elkaar om en ik weet onderhand hoe graag hij in bos en veld loopt, maar bijna al zijn werk betreft juist dat: waar wij zijn geweest, het litteken dat wij hebben gemaakt.)

Wat zei die eerste ontmoeting met een nieuwe geliefde nog meer?

Dat ik ongelukkig was in Assen en droomde van weggaan? Dat die weg, die zo onontkoombaar door velden en bossen stroomde, dat die weg een metafoer was voor mijn zucht om deze plek te verlaten?

Tien jaar na dat fietstochtje stond ik weer op hetzelfde viaduct. Het was een uur of drie in de nacht en ik was in het gezelschap van Bert en Geert. We hadden een paar uur eerder besloten het land te verlaten en naar het zuiden te trekken. Bij Bert haalden we in het holst van de nacht een half krentenbrood op, ik had een fles Jack Daniels ingebracht en in mijn herinnering beschikte Geert over nogal wat contant geld. We waren door het donkere bos gelopen, waren verlaten nachtelijke wegen overgestoken en uiteindelijk hier beland, waar we zouden proberen een lift te krijgen.

Ik herinner mij dat ik last van mijn schoenen had en dat ik die de volgende ochtend in Parijs of Nice, god weet waar, zou omruilen voor een ander paar. En de vage opwindning over zomaar vertrekken, dat herinner ik mij ook. Het telefoontje, of beter: kaartje, dat naaste familie en werkgevers over een dag of wat zou mededelen dat het over-en-uit-en-voorbij was. (Ik moest daar op dat moment denken aan een vrouw die in *The World According to Garp* Een gesigneerd boek vraagt aan Jenny Field en haar vraagt er zoiets in te zetten als: 'Dear Frank, dinner is in the oven, the kids are with my sister and I am gone, gone, gone.' Datzelfde gevoel had ik ook: gone, gone, gone, en nooit meer terug.)

Maar er kwam geen auto. Dat wil zeggen, af en toe ontplofte er een ster van licht op de horizon, raasde op ons af en schoot voorbij, gevolgd door het donkere silhouet van een wagen, om een heel eind verder op te lossen in het donker.

Om een uur of zes waren we weer thuis. In de vroege ochtendschemering zat ik op de rand van mijn bed en het was alsof ik nog nooit zo onvrij was geweest. Ik kon niet naar een andere stad omdat ik daar geen werk had. Ik kreeg daar geen werk omdat ik wilde schrijven. Ik kon niet schrijven omdat ik steeds nieuwe klusjes moest aannemen om geld te verdienen. Assen was mijn gevangenis en vannacht had ik in de poort gestaan en naar buiten gekeken en niets gezien dan leegte.

Ik zou daarna een hele tijd in Assen blijven wonen en het landschap van de stad en wat daaromheen lag, zo goed leren kennen dat ik er 's nachts geblinddoekt kon worden gedropt en dan nog mijn weg terug kon vinden. Het Ballooërveld werd mijn achtertuin, het vreemde stuk halfland tussen Assen en Smilde, waar ik elke week wel een keer 's nachts door zwierf, was mijn Sablonnières, het Asser bos was mij even vertrouwd als mijn huis. (En ik zou er van gaan houden. Toen ik uiteindelijk verhuisde en mijn vriendin mij meenam naar een natuurgebied bij Rotterdam, vroeg ik na een half uur lopen wanneer we er nu waren. *'Dit is het'*, zei ze. Ik barstte in lachen uit. We stonden in een bosje van dunstammige berkjes. Links: de schittering van de Merwede, waar vrachtschepen in file overheen trokken. Schuin achter ons: vierbaans verkeer. Verder: overal hoogspanningsmasten en palen met borden. Nee, dan had ik liever Pernis, of de orgie van kunstlicht van Shell Moerdijk. Liever Europoort, waar roestige buizen over de weg lopen en olietanks bleek glanzen in de lentezon. Of de oude delen van de Rotterdamse haven, waar de leegstaande pakhuizen nog steeds naar kruidnagelen en kaneel ruiken, waar het regenwater zich verzamelt in de gaten tussen gebouwen en mensen wonen in hoekjes van enorme loodsen en vemen.)

Pas toen ik eenmaal weg was, merkte ik dat die uitvalsweg onder Assen veel minder een metafoor was dan ik dacht. Natuurlijk wilde ik destijds vluchten. Ik ben een nomade. Geef mij een huis en ik denk aan verhuizen. Maar dat had niets met mijn liefde voor dat stukje weg te maken. Het was dezelfde voorkeur die Harry heeft: de rafelrand, de overgang van stad in natuur, waar wij onze sporen hebben achtergelaten en ze bijna overwoekerd zijn, of verborgen zullen worden, door zuring, kweek en hakhout.